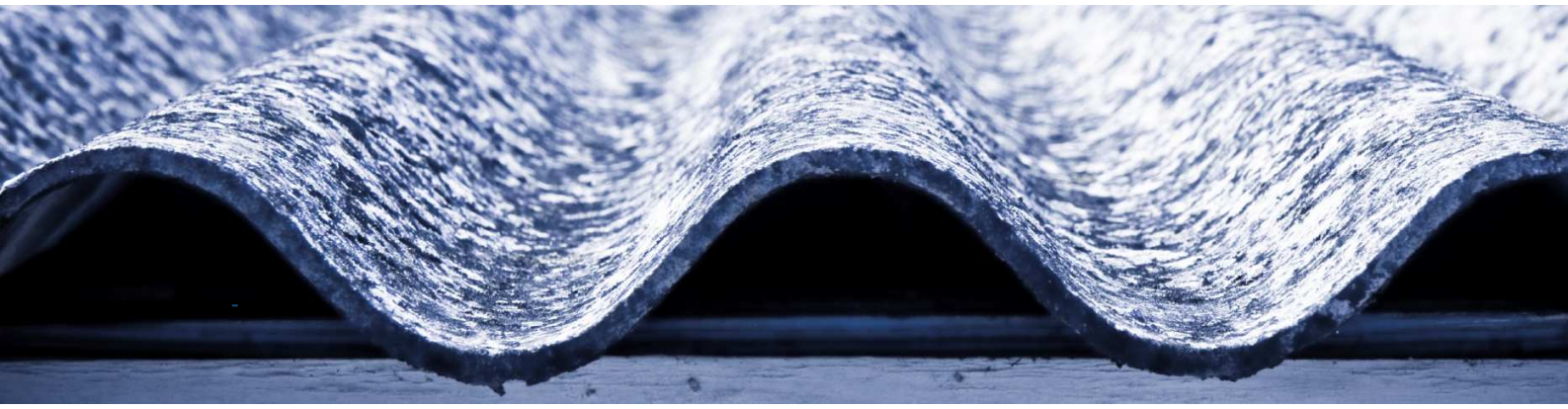

Stand van zaken IV asbestdakensanering en Versnellingsaanpak

11 december 2017

In deze stand van zaken worden de werkzaamheden en resultaten beschreven die onderdeel zijn van de programmatische aanpak voor de versnelling van de asbestdakensanering.

Stand van zaken Wetgevingstraject en subsidieregeling

Op advies van de Raad van State heeft IenW een wettelijke grondslag gecreëerd voor het asbestdakenverbod. Het wetsvoorstel wordt waarschijnlijk in januari 2018 behandeld. Het voorgenomen asbestdakenverbod wordt gefaciliteerd door de subsidieregeling. In de eerste twee jaar is zodoende € 40 mln ingezet om het saneren van asbestdaken te versnellen.

Voortgang programmatische aanpak

Het programma is opgebouwd zoals hiernaast geïllustreerd, langs de in de figuur genoemde sporen. Hieronder geven we per spoor kort aan welke acties zijn uitgevoerd, wat de resultaten zijn en de acties die zijn gepland de aankomende tijd. Het samenwerkingsverband van (de)centrale overheden, de sector en andere maatschappelijke organisaties werkt samen aan deze acties, waarbij het Programmabureau een verbindende en faciliterende rol speelt.

Versterking programmatische aanpak

Het ministerie van IenW heeft gezorgd voor de continuïteit van het Programmabureau gedurende de periode 2018 tot en met 2023. Daarnaast is het Programmabureau versterkt met een medewerker vanuit de provincie Limburg en een medewerker vanuit de VNG. De inzet vanuit de provincie in het Programmabureau versterkt de link met betrokken overheden en koploper-provincies. Ook brengt hij kennis in vanuit de showcases in Limburg. Met de medewerker vanuit de VNG kan nu een werkgroep voor gemeenten worden georganiseerd en samen met de afdeling communicatie van de VNG een communicatieplan richting de gemeenten worden ontwikkeld. In een overleg met LTO is afgesproken dat de samenwerking opnieuw wordt vormgegeven voor volgend jaar. Het ambassadeursoverleg is het afgelopen halfjaar uitgebreid met mevrouw Schouten, gedeputeerde van de provincie Gelderland en de heer Stelpstra, gedeputeerde van de provincie Drenthe en is uitgebreid met de heer Stigter, directeur bij VNG. Het Programmabureau breidt het samenwerkingsverband actief uit. Afgelopen half

jaar is, samen met de koploper- provincies, het provinciaal netwerk uitgebreid met de regio Utrecht en provincie Gelderland en zijn contacten gelegd met de provincies Friesland en Groningen.

Ambassadeurs
Daan Prevoo, gedeputeerde provincie Limburg
Annemieke Traag, gedeputeerde provincie Overijssel
Bea Schouten, gedeputeerde provincie Gelderland
Tjisse Stelpstra, gedeputeerde provincie Drenthe
John van den Heuvel, wethouder gemeente Lelystad
Jan Aanstoot, wethouder gemeente Rijssen-Holten
Edward Stigter, directeur Beleid leefomgeving Vereniging van Nederlandse Gemeenten (VNG)
Maxime Verhagen, voorzitter Bouwend Nederland
Teun Stam, bestuurslid Vereniging voor aannemers in de sloop (VERAS)
Cor van der Zee, voorzitter Vereniging voor Verwijdering van Toxische en gevaarlijke Bouwmaterialen (VVTB)
Jan Tempelman, directeur eigenaar Adviesbureau Jan Tempelman
Frank Vrolijks, algemeen directeur RPS Nederland
Udo Waltman, directeur SGS Search
Annemieke Nijhof, algemeen directeur Tauw Group bv

Steeds meer gemeenten, afzonderlijk of via de VNG en G32, zijn aangehaakt bij de Versnellingsaanpak. Verder zijn er afspraken met Aedes, met Stichting Stimuleringsfonds Volkshuisvesting Nederlandse gemeenten (SVN) en met het Verbond van Verzekeraars. Met VEH en de VBO makelaars zijn afspraken gemaakt over communicatie en advisering. Ook InfoMil en Milieu Centraal zijn onderdeel van het collectief en werken samen aan bewustwording en communicatie. Zo werken steeds meer partijen in het samenwerkingsverband zelf en met elkaar effectief aan versnelling, waarbij het Programmabureau verbindt, schakelt en ervaringen beschikbaar maakt.

Spoor 1: Bewustwording en communicatie

Een belangrijk spoor in de programmatische aanpak is de bewustwording van en communicatie naar dak-eigenaren. Bij de verschillende doelgroepen is onvoldoende besef wat de gevolgen van asbestdaken zijn, dat deze voor 2024 verwijderd moeten zijn, maar ook hoe ze deze sanering veilig en duurzaam moeten en kunnen aanpakken. Hierop heeft het Programmabureau met verschillende betrokken partijen zoals InfoMil en Milieu Centraal een kernboodschap ontwikkeld die op breed draagvlak kan rekenen. Afgelopen maart is deze kernboodschap opgeleverd, breed verspreid en is deze o.a. te vinden op de site van VNG, waar het dossier asbest opnieuw is aangemaakt. Veel partners van het samenwerkingsverband organiseren zelf themadagen en conferenties, waardoor de bewustwording versneld wordt vergroot. Het Programmabureau helpt daarbij waar nodig. Vervolgens is het nodig dat verschillende partijen dak-eigenaren bewust willen en/of moeten maken van de opgave en verplichting tot verwijdering en communiceren over de wijze waarop dat kan.

Bijeenkomsten
- Werkconferentie Gelderland, 8 mrt 2017
- Themadag Verbond van Verzekeraars, 2 mrt 2017
- Asbest-praktijkdag, 18 mei 2017
- VNG seminar VAB's, 18 mei 2017
- Bijeenkomst regio Utrecht, 13 juni 2017
- Asbest experts bijeenkomst, 26 juni 2017
- Asbestconferentie Overijssel 29 juni 2017
- Bijeenkomst Gelderland, 4 juli 2017
- Nationale AsbestFeitenCongres 25 september 2017
- Bestuurlijke commissie Duurzaamheid, G32, september 2017
- Nationale conferentie Asbest in Apeldoorn, 2 november 2017
- Bijeenkomst provincie Utrecht, 11 december 2017

Het communicatiepakket wordt steeds verder uitgebreid. Zo is Milieu Centraal gekomen met een online tool 'Advies op Maat' voor consumenten en burgers. Het Programmabureau heeft ervoor gezorgd dat dit advies ook op de website van VEH staat. Intussen is het instrument 'Advies op Maat' uitgebreid naar andere asbest-toepassingen in en rondom de woning. Daarnaast worden nog verschillende andere communicatiemiddelen, zoals filmpjes,

ontwikkeld om met name particulieren beter te informeren over asbest en het zelf verwijderen ervan. Daarnaast is Milieu Centraal bezig met een Consumer Insight om de Advies op Maat tool en de video's verder te ontwikkelen.

De website van InfoMil is in het najaar geheel vernieuwd met de bedoeling nog effectiever voorlichting te geven naar de betreffende doelgroepen waaronder de eigenaren van asbestdaken. Het Programmabureau stimuleert en helpt provincies en omgevingsdiensten om de tools voor communicatie actief naar gemeenten te verspreiden. Een steeds groter aantal gemeenten is daardoor bewust aan de slag met deze opgave en de medewerker vanuit VNG gaat actief aan de slag met communicatie. De Programmaraad en asbestkamer van de omgevingsdiensten ondersteunen daarbij waar mogelijk. Zie voor voorbeelden van koplopers de website www.asbestversnelling.nl. Vanaf januari 2018 komt het Programmabureau op de website met een dashboard van de voortgang van de programmatische aanpak op de verschillende sporen.

Spoor 2: Financiële regelingen en beleid

Financiële arrangementen voor asbestdakensanering (spoor 2) hebben een versterkend effect op de Versnellingsaanpak in de combinatie met bewustwording en communicatie (spoor 1).

Het Programmabureau brengt initiatieven in kaart en plaatst die op de website. De inspanningen van koplopers (bijvoorbeeld de provincies Limburg, Overijssel, Gelderland en Drenthe) om samenhangende programma's te ontwikkelen voor asbestverwijdering fungeert als een vliegwiel voor nieuwe marktinitiatieven. In toenemende mate zijn die initiatieven gericht op ontzorging en financiering.

In oktober en november 2017 hebben SVN en het ministerie IenW gesprekken gevoerd, gefaciliteerd door het Programmabureau, over de ontwikkeling van een nationaal fonds. Ook hebben oriënterende gesprekken plaatsgevonden met banken en verzekeraars.

Verschillende provincies presenteerden de afgelopen maanden nieuwe financiële regelingen voor het saneren van asbestdaken. Zo heeft Zuid-Holland deze zomer een nieuwe subsidieregeling geopend die loopt tot en met 2023 en heeft Friesland eind september 2017 de regeling 'Asbest eraf, Postcoderoos erop' gepresenteerd, samen met lokale energie coöperaties. De provincie Drenthe heeft sinds begin november 2017 een stimuleringslening voor particulieren, bedrijven, verenigingen en stichtingen die eigenaar zijn van een gebouw, voor het saneren van asbestdaken. De provincie Limburg heeft haar revolverend fonds kunnen vergroten door een investering van de Europese Investeringsbank (EIB). Limburg beschikt over twee financierings vormen voor asbestsanering en verduurzaming: de Stimuleringsregeling DuurzaamThuis voor particulieren en voor de zakelijke sector het Limburgs Energie Fonds. In totaal heeft Limburg 170 mln. Euro revolverend beschikbaar.

Knelpunten in beleid
3 oktober 2017 hebben gemeenten, provincies, IenW, RVO en het Programmabureau (vervolg)overleg gevoerd over de Wet natuurbescherming (Wnb) in relatie tot asbestdaken. Vier koploper provincies hebben, als bevoegd gezag Wnb, de handschoen opgepakt om een afwegingskader te ontwikkelen, dat op 13 december 2017 wordt besproken. Streven is om het afwegingskader in februari 2018 gereed te hebben. Het Programmabureau volgt de ontwikkelingen en stimuleert dat er een passende oplossing komt.

Het Programmabureau is daarnaast gevraagd een onderzoek te begeleiden naar de blootstellingsrisico´s bij de sanering van asbestdaken. Het onderzoek wordt gefinancierd door het ministerie van IenW. Bij dit onderzoek zullen verschillende partijen in een begeleidingsgroep worden betrokken, zoals LTO, GGD, de asbestverwijderingsbranche en Aedes.

Spoor 3: Uitvoeringspraktijk (Quick wins en ontwikkeling aanpak)

Het door het Programmabureau gemaakte overzicht van knelpunten in de uitvoeringspraktijk wordt als doorlopende actie besproken in de sector, getoetst bij betrokken partijen, geprioriteerd en voor de aanpak ervan aan de betreffende sporen en activiteiten gekoppeld. Daarbij kijkt het Programmabureau of knelpunten een gevolg zijn van onduidelijkheden of interpretatieverschillen van beleid, of de wijze van samenwerking in de keten betreffen. Het meest recente overzicht van knelpunten in uitvoeringspraktijk staat op www.asbestversnelling.nl .

Collectieve aanpakken
In overleg met diverse collectieve asbest initiatieven is een proces aanpak geformuleerd en knelpunten geïnventariseerd en opgenomen in een handreiking met processchema's en do's en dont's. Op 8 november 2017 heeft een nieuwe kennistafel van de werkgroep 'Collectieve aanpak' plaatsgevonden. Daar is nader ingegaan op belangrijke randvoorwaarden en mogelijkheden om meer collectieve aanpakken te stimuleren. Inmiddels heeft de toegenomen aandacht binnen de koploper provincies en -gemeenten voor een versnelling van de asbestdakensanering ertoe geleid, dat verschillende initiatieven in de markt meer mogelijkheden krijgen hun concepten uit te rollen en verder te ontwikkelen. Ook ontstaan nieuwe initiatieven. Dergelijke marktinitiatieven versterken ook de andere sporen zoals bewustwording en communicatie en vice versa. Veel van deze initiatieven leggen ook een link met de verduurzaming van gebouwen en de energietransitie. Op dit moment zien we landelijk steeds meer collectieve asbestsaneringen ontstaan zoals (zie ook www.asbestversnelling.nl :

- Collectieve aanpak asbestsanering en dakrenovatie ZLTO;
- Collectieve aanpak asbestsanering en dakrenovatie LTO Noord;
- Collectief Tjalkdaken in Lelystad, Provincie Flevoland;
- Gecoördineerde aanpak van gemeente Utrecht voor particulieren in Utrecht Oost;
- Collectieve Wijkgerichte aanpak Op gen Hoes in Brunssum, Provincie Limburg;
- Collectieve aanpak in de Provincies Gelderland/Overijssel door o.a. de Asbesttrein, LNagro en Asbestschakel;
- Collectieve aanpak kleine daken in Utrecht en Breda door o.a. iChoosr;
- Contactgroep eigenaren Asbestwoningen, Dordrecht.

De procesrol van de gemeenten is daarbij onontbeerlijk en ook beschreven in de handreiking. Met de werkgroep gemeenten die in 2018 wordt opgezet zal de procesrol van gemeenten verder worden getoetst en uitgewerkt. Met een nieuwe medewerker vanuit de agrarische sector in het programmabureau, is ook een begin gemaakt met het verbinden van regionale netwerken van agrariërs en wordt verkend hoe een verbinding kan worden gemaakt met het beleid rondom VAB's.

Opleidingen voor asbestsaneerders
Versnelling is noodzakelijk en daarbij is extra personeel cruciaal. Het Programmabureau ziet landelijk verschillende opleidingsinitiatieven ontstaan en ondersteunt waar mogelijk. In Limburg is met behulp van o.a. de stichting Bouwmensen het opleidingscentrum Asbest & Energie gerealiseerd. Een opleidingscentrum dat de koppeling legt met regionale ROC's, kansen biedt voor personen met een afstand tot de arbeidsmarkt en voorziet in de behoefte van breed opgeleid personeel. Door de branche is een zogenoemd Keuzedeel Asbest verwijderen voor in het Middelbare Beroepsonderwijs aangevraagd en op deze wijze kan asbest bijvoorbeeld onderdeel worden van de MBO opleiding Sloper. Provincies delen hun ervaringen en de "*Lessons learned*" met andere provincies en zetten in op landelijke uitrol.

Knelpunten en samenwerking inspecties
Als vervolg op de inventarisatie van knelpunten de achterliggende tijd, is een aantal, dat specifiek betrekking hebben op de regels in het Asbestcertificatieschema ingebracht binnen Ascert. Ascert is de beheersorganisatie voor het op grond van het Arbobesluit verplichte Asbestcertificatieschema. Ascert heeft hiervoor een werkgroep ingesteld. Vanuit het Programmabureau wordt de voortgang gemonitord. Een belangrijk knelpunt is het onderscheid tussen binnen- en buitensanering specifiek bij het verwijderen van asbestdaken. Er is een voorstel voorbereid voor het Certificatieschema Asbestverwijdering dat binnenkort wordt besproken in het Centraal College van Deskundigen Asbest.

Gebiedsgerichte inventarisatie
September 2017 is via het Programmabureau een Handreiking voor opdrachtgevers van gebiedsgerichte inventarisaties beschikbaar gekomen, met een processchema en "do's en dont's", bedoeld voor toekomstige opdrachtgevers van gebiedsgerichte inventarisaties zoals gemeenten omgevingsdiensten en provincies. De provincies Utrecht, Gelderland, Drenthe, Overijssel en Limburg hebben samen met inliggende gemeenten gebiedsgerichte inventarisaties uitbesteed of staan op het punt dat te doen De verwachting is dat meerdere andere provincies hierin zullen volgen. Daarnaast zijn ook enkele Omgevingsdiensten zoals Zuid-Holland-Zuid actief bezig met gebiedsgerichte inventarisaties. Gemeente Utrecht heeft al een inventarisatie uitgevoerd. Rotterdam en Breda oriënteren zich inmiddels en worden binnen de programmatische aanpak voorzien van praktische informatie. Sinds november 2017 is via de website Asbestversnelling.nl een informeel overzicht beschikbaar waarop de gebieden waar inventarisatie heeft plaatsgevonden zijn aangegeven. Daarmee maakt het Programmabureau de voortgang van de gebiedsgerichte inventarisatie inzichtelijk.

Doorkijk naar begin 2018
Kortgezegd bouwt de programmatische aanpak aan een overzichtelijke matrix: de belangrijkste spelers zijn of worden onderling georganiseerd en hebben regulier overleg. Binnen de 3 thematische sporen worden producten geleverd en zorgt het Programmabureau ervoor dat via gerichte kennistafels en werkgroepen de verschillende stakeholders bijdragen. Dit is in lijn met het vernieuwde plan van aanpak van augustus 2017, dat is opgesteld na een evaluatie.

In het eerste kwartaal van 2018 ligt de focus op:

Uitbreiding organisatie belangrijke stakeholders:
- Opstarten werkgroep gemeenten in samenwerking met de VNG, overleg gepland februari 2018;
- Opstarten kennistafel Agro met o.a. LTO, gepland maart 2018.

De provincies en de sector zijn reeds goed georganiseerd en worden waar nodig ondersteund. Voor de particulieren zijn afspraken gemaakt met VEH.

Ontwikkeling binnen de thematische sporen in Q1 en Q2 2018:

- Oplossingsrichting voor Wet Natuurbeheer;
- Procesbegeleiding ten behoeve van het blootstellingsonderzoek;
- Actief identificeren en monitoren voortgang oplossing uitvoeringsknelpunten;
- Kennistafel ‘gebiedsgerichte opgaven in beeld’ en ontwikkeling monitoring;
- Kennistafel ‘Collectieven en kansen voor koppeling aan energie en VAB-beleid’;
- Kennistafel ‘Communicatie gericht op activering van gemeenten en eigenaren’;
- Kennistafel ‘Financiële arrangementen in de regio’s en in de markt’.